

Ukrajinské národní hnutí

Změny politické mapy Ukrajiny na konci 18. a počátkem 19. století

Nové uspořádání ukrajinských zemí

- konec 18. a začátek 19. století byl dobou velkých politických změn a sociálních proměn
- Zanikly státy, které po staletí ovlivňovaly osudy Ukrajiny (Rzeczpospolita, krymský chanát) a ukrajinské země se nově staly součástí státních celků Ruska a Rakouska
- Habsburkové získali Halič, část Volyně, část Podolí a Bukovinu
- Rusko získalo pravobřežní Ukrajinu, černomořské stepi a Krym

Ukrajinské země v rámci Ruska

- V ruské říši se ocitlo asi 80% ukrajinského etnického území
- Levobřežní Ukrajina měla největší podíl Ukrajinců v obyvatelstvu (95%)
- Nová teritoria na jihu, kolonizace, růst počtu obyvatel (z 8,7 mil. obyvatel v roce 1811 na 22,4 mil. v roce 1897)
- Ukrajinci byli v drtivé většině rolníci, vesměs znevolaňeni (procento nevolníků bylo nejvyšší na Pravobřeží, méně jich bylo na Levobřeží a Slobidské Ukrajině)
- Náboženství Ukrajinců: pravoslavi
- Vyšší sociální vrstvy měly ruský charakter (hl. ve městech a na jihu Ukrajiny)
- Největší etnickou pestrost nabízel jih Ukrajiny (Novorosija)
- Na Pravobřeží početná polská a židovská menšina

Ukrajinské země v rámci Rakouska

- Podobně jako v ruské části Ukrajiny se i zde kryly etnické rozdíly se sociálními. Ukrajinským rolníkům, tvořícím většinu obyvatelstva, vládla v Haliči polská šlechta, v Bukovině rumunští bojaři a v Zakarpatí uherští páni.
- Na rozdíl od ruské části se zde začíná vytvářet úzká vrstva domácí („rusínské“) inteligence (především duchovní, později i světské)
- Etnické složení Haliče: 40% Poláci, 40% Ukrajinci, 10% Židé
- Náboženství Ukrajinců: řeckokatolické (v Bukovině převažovalo pravoslaví)

integrace ukrajinských území do ruské a habsburské říše:

- Levobřežní Ukrajina – někdejší Hetmanščyna – postupně ke konci 18. století ztrácela svou autonomii, byla rozdělena na tři části, podléhající tzv. maloruské generální gubernii a nakonec ve 30. letech na jejím území vznikly gubernie Poltavská a Černigovská.
- Podobně přišla o autonomii i Slobidská Ukrajina, nahradila ji gubernie Slobidsko-Ukrajinská, od 30. let Charkovská.
- Integrace pravobřežní Ukrajiny do ruské říše byla dlouho velmi slabá. Udržel se tu polský politický a kulturní vliv. Teprve po porážce polského povstání se integrace urychlila - vznik „jihozápadního kraje“.

integrace ukrajinských území do ruské a habsburské říše:

- Zatímco ukrajinské země v ruské říši podléhaly mocenskému centru v Petrohradě, západoukrajinská území spadala do různých administrativních jednotek.
- Zakarpatí (Podkarpatská Rus) se fakticky spravovala z Budapešti, Halič se chápala jako část zemí habsburského dědictví, takže spadala přímo pod Vídeň, Bukovina byla střídavě samostatná či součástí Haliče. Nakonec se od roku 1849 stala samostatnou provincií.

Literatura:

- HRYCAK, Jaroslav. *Narys istorii Ukraïny: formuvannja modernoi ukrains'koi nacii XIX - XX stolittja*. Kyïv: Vydavn. Heneza, 2000. ISBN 9665041509 9789665041504.
- *Encyklopedija istoriji Ukrajinjy: [u desjaty tomach]*. Kyjiv: Naukova dumka, 2003. ISBN 966-00-0632-2.